

Rasspecifika avelsstrategier för Jaktspringerspaniel

**Tillägg till RAS-dokumentet
för Springer Spaniel**
Utarbetat av Jaktspaniels i Sverige (JIS) 2016

INLEDNING

Denna del av RAS för springer spaniel avser den typ som ofta benämns jaktsspringer. Eftersom det inom springerspanielrasen utvecklats två typer av hundar med olika användningsområde, har springerspanielklubben bett klubben Jaktspaniels i Sverige att beskriva den i antal mindre förekommande jakttyper, eftersom typerna skiljer sig åt i vissa avgörande aspekter.

Jaktspaniels i Sverige blev associerat till SSRK under åren 2007 och 2008.

Andelen jaktsspringrar som registrerades 2016 var 12,7 % (70 av 558) av totalt antal registrerade springer spaniels. Siffran är baserad på nyregistreringar. Underlaget är hämtat från SKK's årsstatistik för 2016 samt den officiella Rasdatan för jaktsspringer. En egen databas har arbetats fram i Rasdata för jaktsspringer, då kennelklubbens databas inte skiljer jakttypen från den i Sverige mer vanliga springerspanieln som vi här väljer att kalla dualpurpose springern (en springerspaniel som avlas på både exteriör och arbetsförmåga)

Rasdata för jaktsspringer var klart under år 2012

JIS UPPGIFT I AVELSFRÅGOR

Under 2010 skapades en arbetsgrupp på fyra personer som skulle arbeta med avel och hälsa hos jaktspaniels, denna grupp har i dag upphört och frågorna ligger i styrelsen. På årsmöte har delar av avelsfrågor tagits upp och RAS-dokumentet funnits tillgängligt, RAS-dokumentet har även publicerats på hemsidan där uppfödarna uppmanats att återkoppla om något faktafel har redovisats. Kopia på underlaget har även gått till Springerspanielklubben för kännedom.

Huvudsakliga frågor för JiS att arbeta med:

- Kommer att definiera och kartlägga vilka hälsoproblem som finns hos jaktspaniels
- Informera uppfödare och valpköpare om dessa hälsoproblem
- Ge råd i avelsfrågor när det gäller jaktsspringer, med syftet att begränsa sjukdomsfall utan att förlora goda jaktegenskaper och bredden i avelsbasen.

Styrelsen ansvarar för att uppdatera detta dokument efter nästa femårsperiod, från 2017 till 2021.

Definition, jaktsspringer:

En hund som under minst 3 generationer är avlad på rena jaktlinjer.

1. JAKTSSPRINGERNS HISTORIA

Springerspanieln som ras delades i de två olika typerna för drygt hundra år sedan. Det var olika intressen och användningsområden hos uppfödarna i Storbritannien som medverkade till att det blev en uppdelning. De som jagade med sina hundar avlade på de jaktliga egenskaperna och brydde sig mindre om utseendet. Hos uppfödare med en allroundhund i fokus blev det annat som prioriterades. Utifrån de olika intresseinriktningarna har två tämligen homogena typer utkristalliserats med olika drag både vad gäller hälsa, utseende och jaktliga egenskaper.

I mycket generella ordalag är jaktsspringern en hund med mindre pälsmängd, den har högre öronansättning, bredare skalle, mindre utfyllt nosparti och i regel något lättare kropp jämfört med dualpurpose springern. Inom jaktsspringern finns en variation avseende utseende- och storlek, med både stora som små hundar, med finare och grövre benstommar. Eftersom de jaktliga

egenskaperna är överskuggande i avelsarbetet, har inget specifikt utseende prioriterats, vilket kan vara en förklaring till variationen i utseende. Självklart kan enskilda uppfödare ha utseendemässiga preferenser, men det är inget som slagit igenom på typen som helhet.

Jaktspringerns historia i Sverige

Den första springerspanieln av rena jaktlinjer, kom till Sverige på tidigt 1970-tal och sedan mitten av 80-talet har antalet ökat sakta men säkert. De allra flesta importerade hundar har kommit från Storbritannien.

2. JAKT

Springern arbetar som en stötande och apportrande småvilthund och kommer bäst till sin rätt då det är ganska viltrikt i en småbruten terräng. En springerspaniel arbetar mycket intensivt i nära kontakt med sin förare och med svepande rörelser "likt vindrutetorkare" under sitt arbete.

Springerns arbete innebär att den ska finna och stöta allt vilt inom skotthåll för jägaren och hagelbössan. Vid uppflog/uppsprång och skott skall hunden stanna (ev. sitta) och förhålla sig lugn. Den ska därefter apportera dött eller skadat vilt på kommando.

Jaktformen kräver hundar med stor jaktlust, uthållighet, samarbetsvilja och dresserbarhet. Jaktegenskaper som väger mycket tungt i avelsarbetet.

Jaktprov

Jaktegenskaperna prövas och dokumenteras på spanieljaktproven. På proven startar hundar av både ren jakt- och dualpurpose typ. I Sverige arrangeras det drygt 20 fältprov per år.

Tabell 1: Jaktprovstatistik.

Antal ekipage, starter, andel hundar till pris och provtillfällen under perioden 2008 till 2016.

Period	Antal prov	Individer till start	Antal starter	NBP-B		NBP-A		ÖKL		SKL			% till pris
				IG	G	IG	G	0	1-3 p	0	Dipl	Placerade	
2016	27	57	128		2	1	2	20	20	52	12	19	43
2015	22	52	133		2			45	21	42	8	15	35
2014	20	54	129	1	2	2		27	19	44	13	21	43
2013	23	57	125	1	2	3	4	18	15	49	11	22	43
2012	24	59	128	2	5	1	5	32	22	38	7	21	47

Period	Antal prov	Individer till start	Antal starter	NKL		ÖKL		EKL		% till pris
				0	1-3 pris	0	1-3 pris	0	1-3 pris	
2011	21	56	141	7	3	37	22	43	29	38
2010	22	64	151	1	7	34	26	48	35	45
2009	21	58	161	6	7	36	39	40	33	49
2008	21	48	111	8	17	23	14	25	24	50

Den relativt höga andelen hundar som går till pris visar att hundarna håller hög kvalitet med tanke på jaktegenskaper. Jaktproven har förändrats under perioden, 2012 fick vi nya jaktprovsregler som i stort är anpassade till de engelska reglerna. SSRK har anpassat sig till det brittiska systemet med parsläpp och det ökande antalet brittiska domare som kommer hit och dömer har medfört att vi ställer högre krav på hundarna.

Målsättning - jakt:

- Att upprätthålla den höga kvaliteten på jaktegenskaperna
- Att öka intresset för rasvarianten som jakthund

Strategi:

- Fortsätta att utveckla JiS inofficiella provverksamhet.
- Informera och visa fram jaktspringern i jaktliga sammanhang.
- Göra aktiviteter och resultat lättillgängliga och uppdaterade via Internet
- Att stimulera till fler träningstillfällen och öka antalet utbildningsinsatser.
- Att stimulera till att så många som möjligt deltar i introduktion till praktisk jakt och jaktprov

3. AVEL

Det registreras årligen ett litet, men ökande, antal jaktspringrar i Sverige. Till största delen importerar jaktspringern från Storbritannien, i mindre grad finns ett utbyte med våra grannländer, vilket bidrar till att öka bredden i avelsbasen.

Tabell 2: Registreringar

Antal svenskfödda kullar, valpar/ kull, genomsnittlig kullstorlek och importer från 2008 till 2016

Period	Antal kullar	Valpar	Importer	Totalt	Kullstorlek
2016	10	70		70	7
2015	12	84	5	88	7
2014	8	43	1	44	5
2013	11	74	2	76	7
2012	13	74	2	76	6
2011	12	76	2	78	6
2010	13	83	5	88	6
2009	9	64	9	73	7
2008	12	71	1	72	6

Vi ser att det registrerades 665 nya jaktspringrar, inkl importer i SKK under perioden 2008 till 2016. Under 2009 importerades det flest individer 9 stycken. Antalet registrerade kullar är i genomsnitt 12 under ett år.

Importer är viktiga för att bredda avelsbasen. Siffrorna i tabellen kan dock vara missvisande i det här sammanhanget, då många av individerna är nära besläktade, vilket begränsar genvariationen.

Hanhundar i avel

Uppfödarnas val av hanhundar är viktiga för rasens utveckling, både när det gäller kvalitet och bibehållande av genetisk mångfald.

Tabell 3: Hanhundar

Antal använda hanar i avel under perioden 2008-2016, ursprung (import eller svenske) och om de är jaktprovsmeterade.

Period	Antal	Svenskfödd	Importerad	Tiken parad i utlandet	Prem.
2008-2016	47	24	14	9	77 % (36)

Det finns 13 hanar som har 18 eller fler valpar inom perioden 2008-2016. Tre hanar har vardera över 50 valpar registrerade efter sig under perioden.

Enligt SKK:s riktlinjer i små populationer bör en hane inte ha fler avkommor efter sig än 5 % av det registrerade antalet avkommor under en 5 års period.

Under 5 års perioden **2012-2016** är det 6 hanar som har mer än 5 % valpar registrerade efter sig, det registrerades 354 svenskfödda valpar under denna period.

- Elderdale Ace finns bakom 9,1 % av valparna, (32 valpar)
- Glenlaggan Goshawk finns bakom 9,1 % av valparna, (32 valpar)
- Bivråkens Van The Man finns bakom 8,5 % av valparna, (30 valpar)
- Flaxdale Kearney finns bakom 6,7 % av valparna, (24 valpar)
- Jaktviljans Fenton finns bakom 5,1 % av valparna, (18 valpar)
- Streamside's Puch finns bakom 5,1 % av valparna, (18 valpar)

Det används till största del jaktprovsmeterade hanar i avel vilket stämmer överens med de ställda målen.

Tikar i avel

Erfarenheten säger oss att det är vanligt att hanhundar väljs ut efter mer stränga kriterier än tikar. I tabellen nedan ser vi de tikar som är använda i avel under perioden 2008-2016.

Tabell 4: Tikar

Antal tikar i avel under perioden, ursprung (svenskfödd eller importerad) och om de är jaktprovsmeterade.

Period	Antal	Svenskfödd	Importerad	Premierad
2008-2016	70	52	18	66 % (46)

Andelen jaktprovsmeterade tikar är något lägre än för hanarna, enligt erfarenhet kan detta bero på löp eller valpning under jaktperioden.

Målsättning - avel:

- Att upprätthålla bredden i avelsbasen
- Att det ökande antalet jaktspringrar inte medför en försämring av kvaliteten

Strategi:

- Att verka för ökad genetisk variation.
- Fortsatt användning av ett stort antal olika hanhundar i avel
- Att så långt som möjligt vid import välja avelsdjur med låg grad av släktskap till befintliga avelsdjur i Sverige

Avelsdjuren bör i så stor grad som möjligt vara meriterade på jaktprov.

4. HÄLSA

Enligt erfarenhet upplevs Jaktspringern av de flesta som en frisk ras. Det finns inte heller mycket dokumentation på förekomsten av sjukdomar. I rasens hemland, Storbritannien, utförs det få undersökningar då det gäller ärftliga sjukdomar, vi har därför dålig bakgrundshistorik på våra hundar som bygger på de engelska linjerna. Vid de tillfällen undersökningar har gjorts, har inte eventuella diagnoser blivit offentliggjorda men det är mycket som tyder på att det är på väg att ändras. "Health-screening" är nu för tiden ett hett tema i rasens hemland.

JIS (Jaktspaniels i Sverige) kommer att fortsätta samla dokumentation och att kartlägga jaktspringerns generella hälsostatus.

I Sverige har jaktspringern följt samma hälsoprogram som dualpurpose springern. Det innebär att avelsdjuren ska ha känd höftledsstatus innan det kan registreras avkommor efter dem. Några uppfödare har dessutom frivilligt valt att ögonlysa sina hundar.

Svansskador är mycket vanliga. Vi saknar dokumentation, men har tillräckligt med belägg för att tro att problemet har stor betydelse.

Höftledsdysplasi (HD)

HD är inte ovanligt på jaktspringern. Vi vet än så länge inte så mycket om hur stort problemet är för den enskilda individen. Instabila leder medför utveckling av artros. Kliniska symtom är smärta, ataxi (nedsatt koordination av musklerna), nedsatt rörlighet och sämre uthållighet. Graden av artros hänger ofta samman med graden av kliniska symtom.

Tabell 5 Höftledsröntgen under perioden 2008-2016

Period	Antal Reg	HD UA	HD M Anm	% Rtg.	% M Anm
2016	70	17	7	34	29
2015	88	16	5	24	24
2014	43	36	7	100	16
2013	76	23	6	39	21
2012	76	39	15	72	28
2011	78	30	6	46	17
2010	88	29	9	43	24
2009	73	31	10	56	24
2008	72	18	5	32	22

I tabellen ovanför ingår det hundar som är röntgade två gånger.

Metoden för avläsning och gradering ändrades 1/1-2000, bl a för att den skulle anpassas till en FCI standard. Under samma tid ökade HD-frekvensen på springerspanieln (båda typerna). Det diskuteras om den nya avläsningsmetoden, som innebär en mätning av den sk Norbergs vinkel, kan tillämpas på alla raser?

Det är emellertid inga tvivel om att den ideala höftleden är den med en höftkula som ligger stabilt i en djup och korrekt formad skål. En sådan led kommer att bedömas som frisk, oavsett vilken metod som används för avläsning. Problemet är, i många fall, att gränsen mellan "sjuk" och "frisk" är svår att fastställa.

Målsättning - HD

- Att fortsatt hålla andelen hundar diagnostiserade med höftledsfel på en fortsatt låg nivå.
- Att ett stort antal hundar höftledsröntgas inom rasen.

Strategi

- Att fortsätta stimulera ägarna att höftledsröntga sina hundar.
- Att informera ägarna om vikten av att höftledsröntga sin hund, även för rasens skull.
- Att även ta hänsyn till omkringliggande hundars HD resultat vid planerad avel.

Ärftliga ögonsjukdomar

Det finns många olika ögonsjukdomar både ärftliga och icke ärftliga, harmlösa och mer allvarliga. Ärftliga ögonsjukdomar är sannolikt inte så utbrett på jaktspaningern men då det ögonlyses väldigt få hundar kan mörkertalet vara stort.

Tabell 6 Ögonlysta hundar under perioden 2008-2016

Period	Antal reg	Ua	Med Anm.	% Undersökta	% Med anm
2016	70	14	11	36	44
2015	88	9	1	11	10
2014	43	10	2	28	17
2013	76	8	1	12	11
2012	76	12	1	17	8
2011	78	13	8	27	38
2010	88	7	1	9	13
2009	73	7	--	10	–
2008	72	11	4	21	27

Av de få ögonlysta hundarna har en relativt hög % någon anmärkning, i de flesta fall en obetydlig defekt men man får för den skull inte låta bli att ögonlysa och förringa resultaten. Framför allt bör man inte dubbla på en del av defekterna även om de kan verka harmlösa.

PRA

Arvsgången för PRA anses vara recessiv, vilket innebär att båda föräldrarnas måste ha anlaget för att avkomman ska bli sjuk. Sjukdomsdebuten varierar från 1 år till 7 år, men kan även debutera senare i livet, dvs efter att hunden redan är använd i avel. PRA finns i fler än en form hos springerspanieln. Vid ögonlysning kan man ställa diagnosen innan kliniska symtom uppstår.

En form av PRA som finns hos jaktspringern är PRA-Cord1, det finns idag ett gentest tillgänglig för denna variant av PRA. Ett gentest ersätter inte ögonlysning som kan visa andra typer av ögondefekter.

I Sverige finns det inga kända fall av PRA på jaktspringer. Det är Animal Health Trust som utför PRA-Cord1 testet som är ett sk svabbtest. Värdet av gentesten har varit och är omdiskuterat. I Storbritannien finns det ett par kända jaktspringer som är bärare av PRA Cord1. Resultaten finns registrerade hos The Kennel Club och testen är utförda av Animal Health Trust. Mer information om PRA kan fås från Springer Spanielklubben.

Under 2015-2016 diagnostiserades ett antal hundar från en kennel med Chorioretinopati, troligtvis orsakad av en parasit, forskning på sjukdomen pågår i skrivande stund. Material från en studie på Flatcoated Retriever finns på SKK:s hemsida "Chorioretinopati hos flatcoated retriever är en autoimmun retinopati – slutrapport för projekt N2013-0040"

Katarakt

Katarakt kan vara ärftlig och icke-ärftlig, harmlös eller mer allvarlig. Diagnosen kan ställas på ett tidigt stadium vid ögonlysning. Senare i förloppet kan det ses med enklare undersökningar. Det finns jaktspringrar med ärftlig katarakt. Arvsgången är dominant. Icke-ärftlig katarakt uppstår till exempel efter trauma. Våra jakthundar är extra utsatta för skador på ögonen på grund av sättet de jagar på.

Målsättning - ögonsjukdomar

- Undvika allvarliga ärftliga ögonsjukdomar
- Kartlägga förekomsten av ögonsjukdomar hos jaktspringer

Strategi

- Fortsätta med ögonlysning av avelsdjur
- Att fortsätta bevaka ögonstatusen hos jaktspanieln, samt att årligen sammanställa dessa resultat.
- Att rekommendera uppfödarna att endast använda ögonlysta föräldradjur i avel.
- Används hundar med diagnos i avel bör detta ske i enlighet med gängse praxis och i samråd med ögonveterinär.
- Att inte dubbla på en ögondefekt hur harmlös den än verkar vara.

Svansskador

Svanskuperingsförbudet trädde i kraft 1989-01-01, efter det ser vi många olika varianter på hur svansen bärs och hur lång den är.

Det står i rasstandarderna för Engelsk springer spaniels att, svansen skall vara lågt ansatt och får aldrig bäras över rygglinjen. Den skall vara väl behårad. Svansrörelserna skall vara livliga. Svansen skall vara i balans med hunden i övrigt. Vad gäller längden på jaktspringerns svans så varierar den enligt erfarenhet betydligt i både längd och ansättning.

Enligt erfarenhet slår jaktspringrar med en ickekuperad svans ofta sönder svansen under jakt, många slår även sönder svansen i vardagen, på bordsben, stolar dörrkarmar o s v. Skadorna kan vara allt ifrån småsår till nekroser och frakturer. På området av den yttersta halvdelen av svansen är det svårt att få skador och sår att läka. Amputation av svansen är oftast den enda lyckade lösningen.

Skador och amputation är både smärtsamt och riskabelt. I rasens hemland (och i andra europeiska länder) är det ett generellt kuperingsförbud, men arbetande hundar som till exempel jaktspaniel är undantagna från förbudet.

I en nygjord studie gjord på Glasgow University fann man att nästan 57% av alla jaktspaniels led av svansskador under jaktsäsongen 2010-2011. Hela artikeln finns att läsa i The Sunday Times som utkom den 9 februari 2014.

Målsättning – svansskador

- Att minska antalet svansskador på jaktspringern.
- Att verka för att få till stånd ett dispensförfarande rörande svanskupering, enligt engelsk modell

Strategi

- Att kontakta engelska klubbar för att ta del av deras erfarenheter
- Att sammanställa en skrivelse till Springerklubben och SSRK för att belysa problemet.
- Att med hjälp av en enkätundersökning få en uppfattning om hur stort problemet är.

5. MENTALITET

I litteraturen omnämns en jaktspringer som glad, pigg och nyfiken med stort mod och med en vilja att vara till lags.

De flesta jaktspringrar har enligt erfarenhet ett utmärkt temperament. Jaktproven testar i stor grad hundarnas mentalitet.

Målsättning mentalitet

- Att bibehålla den goda mentaliteten

Strategi

- Avla på hundar med dokumenterade jaktgenskaper

6. EXTERIÖR

Jaktspringerns exteriör bedöms mycket sällan på utställningar. Typen är inte speciellt homogen jämfört med raser som traditionellt ställs ut. Det är bara rastypisk funktion som man har fokuserat på när det gäller jaktspringern. Detaljer som inte gäller hälsa, rastyp och jaktlig funktion läggs ingen större vikt vid. En jaktspringer bör vara normalt konstruerad och utan extrema drag.

Målsättning exteriör

- En sund exteriör som är väl anpassad till den rastypiska funktionen

Strategi

- Undvika avel på hundar med osunda exteriöra drag